

Ders : 189**Konu : MEKKE DÖNEMİ - 1**

MEKKE DÖNEMİ TEBLİĞ VE SAFHALARI

Resûlullah (s.a.v.), açık davetten sonra İslam'ı tebliğe davete devam ediyor ve bir an olsun bundan geri durmuyordu. İnsanlara, bir olan Allah'a iman etmelerini, yalnız O'na kulluk yapmalarını, putlara tapmaktan vazgeçmelerini bildiriyordu. Bu durum Mekke Müşrik idaresini rahatsız ediyordu. Müşrikler Resûlullah (s.a.v.)'i engellemek için çeşitli yollara baş vuruyorlardı.¹ Bunları şu safhalara ayırmak mümkündür:

ALAY SAFHASI

Müşrikler önce İslam'ı pek önemsemediler. Peygamberimiz (s.a.v.)'in davetine ses çıkarmadılar. Çünkü bu yeni dinin insanlar arasında kabul görmeyeceğini düşünüyorlardı. Onun için de Peygamberimiz (s.a.v.) ve müslümanlarla alay ediyorlardı. İslami hareketin zamanla yok olacağını sanıyorlar, hiç bir yönden dikkate değmez, ancak alay edilmeye, hakaret edilmeye lâyık olduğunu düşünüyorlardı.

Bu sebeple de Peygamberimiz (s.a.v.)'e; bazen kâhin, bazen şair, bazen de sihirbaz diyorlardı. Bazen de onun aklını oynattığını iddia ediyorlardı. Peygamberimiz (s.a.v.)'i gördükleri zaman:

“İşte gökten kendisine haber geldiğini iddia eden kişi” diyerek alay ediyorlardı.

Müşrikler, mü'minlerle karşılaştıkları zaman alaylı alaylı gülerler, birbirlerine göz kırparlar kaş-göz hareketleriyle onları hafife alırlardı. Kur'an, müşriklerin bu durumunu şöyle bildirir:

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ * وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ * وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ * وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُونَ *

“Dünyada mücrimler, iman edenlere gülerlerdi. Mü'minlerle karşılaştıkları zaman kaş-göz hareketiyle alay ederlerdi. Kendi adamlarının yanına döndüklerinde insanlarla alay etmenin zevkini tadarlardı. Kâfirler, müminleri gördüklerinde; ‘Şüphesiz bunlar yanlış yola girmiş sapıklardır.’ derlerdi.”²

Amr b. Hişam, Resûlullah (s.a.v.)'in peygamberliğini inkâr ediyor ve şöyle diyordu:

“Abdi Menaf oğullarıyla şeref konusunda tartıştık ve atbaşı giden iki süvari gibi berabere kalınca onlar; “Bizim içimizde kendisine vahiy gelen bir peygamber vardır,” dediler. Vallahi bize de O'na geldiği gibi vahiy gelmedikçe O'na inanmayız ve tabi olmayız.”

Velid b. Muğire de Resûlullah (s.a.v.)'e şöyle diyordu:

¹ İslami Tebliğin Mekke Dönemi ve İşkence, Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, sh.48

² Mutaffifin suresi, 83/29-32

“Eğer peygamberlik hak olsaydı, ben ona senden daha lâıyk olurđum. Çünkü ben senden yaşça büyüğüm ve senin sahip olduğın maldan daha çok malım var.”³

HAKARET SAFHASI

Peygamberimiz (s.a.v.)’in açık davetine ilk tepki amcası Ebû Leheb’den gelmiş ve:

تَبَّأ لَكَ سَائِرَ الْيَوْمِ، أَلِهَذَا جَمَعْتَنَا؟

- “Yuh olsun sana! Hergün hüsrana uğrayasın! Bizi buraya bunun için mi topladın?” diyerek, Resûlullah (s.a.v.)’e hakaret etmiş ve bu olay üzerine Ebû Leheb’i “Cehennem odunu” olarak niteleyen Tebbet suresi inmişti.⁴

Bu olaydan sonra Ebû Leheb’in eşi Ümmü Cemil, oğullarından Utbe ve Uteybe’yi çağırdı. Bunlar, Peygamberimiz (s.a.v.)’in kızlarından Rukiyye ve Ümmü Gülsüm ile nişanlıydılar.

Rukiyye ve Ümmü Gülsüm’ü bırakmalarını istedi. Onlar da müşrik olduklarından, annelerinin sözünü yerine getirdiler. Uteybe, Ümmü Gülsüm’ü bırakmakla da yetinmedi. Peygamberimiz (s.a.v.)’e hakaret etti. Üzerine hücum etti. Gömleğini yırttı. Peygamberimiz (s.a.v.), bu olay karşısında Allah’a sığındı: “Ya Rab! Bunları nasıl bilersen öyle yap!” buyurdu.

Allah, Peygamberimiz (s.a.v.)’i üzenleri cezalandırdı. Uteybe’yi, Şam’a giderken bir arslan parçaladı. Utbe de bir ağacın altında dinlenirken bir yaban keçisinin boynuzları altında can verdi.⁵

İslam davetinin hızla her tarafa yayılması ve putlar aleyhinde olan ayetler inmeye başlayınca müşriklerin tavrı değışmeye başladı. Peygamberimiz (s.a.v.) ve ashabına hakaretlerini artırdılar.

Birgün Resûlullah (s.a.v.) Kâbe’de namaz kılıyordu. Tam secdede iken, Ebû Cehil onun üzerine deve işkembesi attırmıştı. Hz. Fâtıma (r.a.) bunu haber almış ve koşup gelmiş, müşriklere hakaret ederek Peygamberimiz (s.a.v.)’i kurtarmıştı.

Müşrikler, Resûlullah (s.a.v.)’in geçtiğı yollara diken ve pislik döküyor, yoldan geçerken üzerine toprak ve taş atıyorlardı. Hatta Ebû Leheb, Adıyy b. Hamra’nın evinden Resûlullah (s.a.v.)’e taş atıyordu.

Birgün yine Peygamberimiz (s.a.v.), Kâbe’yi tavaf ediyordu. Müşriklerden bir grup da orada toplanmıştı. Peygamberimiz (s.a.v.) yanlarından geçerken ona hakaret etmeye başladılar. İkinci ve üçüncü şavtta da hakaretlerine devam ettiler. Peygamberimiz (s.a.v.), onların bu hakaretlerine çok kızdı ve:

“Ey Kureyş topluluğı! Beni dinler misiniz? Nefsim kudret elinde olan Allah’a yemin ederim ki, sizin hakkınızda telakki ettiğim helâk haberini getirdim.” buyurdu. Bunun üzerine hepsi susup dağıldılar.⁶ Ertesi gün yine aynı yere toplandılar. Resûlullah (s.a.v.)’e de oraya geldi. Hep

³ Fıkhu’s-Sıre, Muhammed Gazalî, sh.27

⁴ Siret-i İbn-i Hişam, C.1, sh.468

⁵ Resûlullah’ın Örnek Hayatı Saadet Yılları, Ali Akın, C.2, sh.115-116

⁶ Resûlullah (s.a.v.)’e hakaret eden bu kişilerden 30 tanesi Bedir’de öldürülen müşriklerdendir.

birden onun etrafını sardılar. İçlerinden Ukbe, Peygamberimiz (s.a.v.)'in, yakasına sarıldı ve hırkasını boynuna dolayarak onu boğacak derecede sıkıştırdı. Hz. Ebû Bekir (r.a.) yetişerek Peygamberimiz (s.a.v.)'i kurtardı. Müşrikler, Hz. Ebû Bekir (r.a.)'ın saçından sakalından tutup çekiştirmeye başladılar ve onu alnından yaraladılar. Hz. Ebû Bekir (r.a.):

“Ey celâl ve ikram sahibi Allah! Sen bütün eksik sıfatlardan münezzehsin” diyerek Allah'ın yüceliğini haykırıyordu.⁷

Müşrikler, İslam'ın yayılmasından rahatsız oluyor ve bunu önlemek için çare düşünüyor, her yola baş vuruyorlardı. Ebû Tâlib aracılığıyla Peygamberimiz (s.a.v.)'i etkilemeyi düşündüler. Yeğenini koruyan Ebû Tâlib'e:

“Kardeşinin oğlu bizim dinimize ve ilâhlarımıza hakaret ediyor. Atalarımızı doğru yoldan sapmış gösteriyor. Ya kendisini bu işten vazgeçir, ya da üzerinden himayeni kaldır.” dediler. Ebû Tâlib onları, güzel sözler söyleyerek geri gönderdi.

Müşrikler, Peygamberimiz (s.a.v.)'in hiç değişmeden davetine devam ettiğini görünce tekrar Ebû Tâlib'e gelerek: “Eğer Muhammed'i vazgeçirmezsen sana da, ona da karşı çıkacağız. Artık tahammülümüz kalmadı. İki taraftan biri helâk olsun.” dediler.⁸

Bu sözleri duyan Ebû Tâlib, Peygamberimiz (s.a.v.)'e: “Ey Muhammed! Beni de, kendini de koru! Bana bu kadar ağır yükü yükleme. Çünkü tahammülümün üstündedir.” dedi.

Peygamberimiz (s.a.v.) çok üzüldü. Çünkü artık kendisini amcası Ebû Tâlib de koruyamayacaktı. Müslümanlar hem az, hem zayıftı. Kureyşe karşı direnebilecek güçte değillerdi.

Peygamberimiz (s.a.v.)'in Allah'tan başka yardımcısı yoktu. Amcasına: “Ey amca! Allah'a yemin ederim ki, onlar benim sağ elime Güneşi, sol elime de Ay'ı verseler bile, yine de davamdan vazgeçmem.” dedi.

Bunlar bir davetçinin kararlılığını gösteren sözlerdi. Peygamberimiz (s.a.v.) gitmek üzere ayağa kalktı, yürümeye başladı. Ebû Tâlib, yeğeninin üzülmelerini ve kırılmasını istemiyordu.

“Ey kardeşimin oğlu! İsteddiğini söyle. Hiçbir şey karşılığında seni asla teslim etmem.”⁹ diyerek Peygamberimiz (s.a.v.)'i teselli etti.

Bu konuşma Kureyşlilerin önünde yapıldığı için Ebû Tâlib'den ümitleri kesildi. Bizzat kendileri Peygamberimiz (s.a.v.)'e: “Ey Muhammed! Sen soyca temiz ve yükseksin. Kimsenin söylemediğini söylüyorsun. Maksadın zengin olmaksa, sana istediğin kadar mal verelim, en zenginimiz ol. Başkanlık istiyorsan, hemen seni kendimize baş yapalım. Eğer kadın istiyorsan, Kureyş'in en güzel kadınlarını sana verelim. Yeter ki bu davadan vazgeç. Eğer bunları kabul etmezsen, biz senin ilâhına tapalım. Sen de bizim ilâhlarımıza tap. Böylece hayır hangisinde ise ona ulaşırız.” teklifinde bulundular. Bunun üzerine Kâfirûn suresi indi.¹⁰

⁷ a.g.e. Ali Akın, C.2, sh.111-114

⁸ a.g.e. Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, sh.48

⁹ a.g.e. Ali Akın, C.2, sh.111-112

¹⁰ Hak Dini Kur'an Dili, E. Hamdi Yazır, C.9, Sh. 213

Hak davanın sahiplerini aldatmak isteyenlerin kullandığı tuzaklar sıralandığında ilk üç sırada “para“, “makam“ ve “kadın“ yer almaktadır. Ancak müslüman olmak, en büyük şereftir. Para, makam ve kadın gibi dünyalıklar, hak davaya inanmış bir kişiyi yüceltmez. O davasıyla yüceldiğinin bilincindedir ve gerçek de öyledir. Hak davayı bırakanlar, zamanla makam ve imkan sahibi olsalar da yücelememişler, aksine değerlerini yitirmişlerdir.

İŞKENCE DÖNEMİ

Kureyşliler girişimlerinin fayda vermediğini görünce hırçınlaşmaya başladılar. Önce inananlar içindeki zayıf ve çevresi olmayanları eziyet ve işkence ile yıldırma istediler. Bu yolla diğerlerine de gözdağı vermeyi amaçladılar.

Kiminin çıplak vücuduna kızgın taşlar koydular. Kiminin vücudunu kızgın demirlerle dağladılar. Müslüman köleleri ve İslam’a girmek isteyenleri korkutmak istediler. Onları aç ve susuz bıraktılar. Hz. Ebû Bekir (r.a.), Hz. Habbab b. Eret (r.a.), Hz. Zinnure (r.a.), Hz. Abdullah b. Mesud (r.a.) ve Hz. Ebû Zerr-i Giffari (r.a.) gibi sahabeleri şiddetli dayak ve işkence altında inlettiler. Hz. Ammar’ın babası Hz. Yâsir ve annesi Hz. Sümeyye’yi şehit ettiler.

Kapısında pıhtılı şekiller, pençe pençe,
Aevli ısırganlar, yolunda diken diken.
Mümine erdirici bir çift kanat, işkence,
Mümin çile terzisi, ateşten gömlek diken.

N. Fazıl Kısakürek

Hz. Ebû Bekir (r.a.) bazı müslüman köleleri, Kureyş’in zulmünden kurtarmak için satın aldı. Onları hürriyetlerine kavuşturdu. Bilâl-i Habeşi (r.a.) bunlar arasındaydı. Efendisi onun boynuna ip takıp sokaklarda dolaştırıyor, vücudunun üzerine kızgın taşlar yığarak Allah’ı inkar etmeyi emrediyordu. O da her defasında “Ehad-Ehad...” – Allah bir, Allah bir - diyerek imandaki kararlılığını gösteriyordu.

Kızgın kumda çıırçıplak, nice müslüman esir,
Boğazında bir kement, yer yer sürülen Bilâl.
Hepsinin de kan sızan dudağında, “Allah bir!”
İlk şehid bir kadındır, alnında kanlı hilâl.

N. Fazıl Kısakürek

Hz. Ebû Bekir (r.a.) bunu görüp, Hz. Bilâl’i efendisinden satın aldı. Onu hürriyetine kavuşturdu.¹¹

Hz. Ebû Bekir (r.a.)’ın babası Ebû Kuhafe, bu sebeple onu kınadı ve şöyle dedi:

“Ey oğlum! Hep zayıf köleleri hürriyetine kavuşturduğunu görüyorum. Bari seni koruyabilecek güçlü erkekleri hürriyetine kavuşturursan olmaz mı?” Hz. Ebû Bekir (r.a.) ona şöyle cevap verdi:

“Ey babacığım! Şüphesiz ki ben yaptıklarım ile ancak Allah’ın rızasını murad ediyorum.”¹²

¹¹ a.g.e. Ali Akın, C.2, sh.122-123

¹² Siret-i İbn-i Hişam, C.1, sh.431

Alınacak Dersler

1. Hak ve hakikate karşı olanlar, müslümanları davalarından vazgeçirebilmek için alay, hakaret, karalama, asılsız iddialar yayma, işkence, şiddet gibi her yolu denerler. Ancak, hiçbirinde başarılı olamazlar.
2. Hak davanın sahiplerini aldatmak isteyenlerin kullandığı tuzaklar sıralandığında ilk üç sırada **“para“**, **“makam“** ve **“kadın“** yer almaktadır. Ancak müslüman olmak, en büyük şereftir. Para, makam ve kadın gibi dünyalıklar, hak davaya inanmış bir kişiyi yüceltmez. O davasıyla yüceldiğinin bilincindedir ve gerçek de öyledir. Hak davayı bırakanlar, zamanla makam ve imkân sahibi olsalar da yücelememişler, aksine değerlerini yitirmişlerdir.
3. Kalbe yerleşmiş kâmil bir iman, insanı en güçlü noktaya ulaştırır. Bu nedenle tarihte, dâvâsına gerçekten inananlar hep başarmış ve kazanmıştır.
4. İşin başında, şuurlu dâvâ mensuplarını küçümseyenler veya güçsüz görenler bile sonunda onlara teslim olmuştur.
5. Çünkü, inananlar dâvâlarının sonucunu, inanç gözüyle görür ve bundan da asla şüphe etmezler. Diğerlerinin göremediğini gören, böyle birisinden daha güçlüsü asla düşünülemez.
6. Şüphe etmeden inananlar için dünyadaki sıkıntılar, işkenceler “korkulan” olmaz. Çünkü; korkmamak güçlülük, korku, güçsüzlüktür. Böyle olunca, bunlardan korkmayanlar korkanlara hep üstün gelir.

Tavsiyeler:

1. Mutaffifin suresi, 29-32. ayetlerin tefsirini okuyalım. Günümüzle mukayese edelim.
2. Bu dersi ailemizle paylaşalım.
3. Ashâb-ı Kiram'ın gösterdiği direnç, fedakârlık ve çektikleri sıkıntılarla, bugünkü fedakârlığımızı ve sıkıntılarımızı mukayese edelim.